

GONDOLATOK A NATO - KONFORM KATONAI LOGISZTIKA EGYES KÉRDÉSEIRŐL

(Különdíj)

Kasza Zoltán¹

Bevezetés

A pályázat megírására objektív és szubjektív tényezők egyaránt motiváltak.

Objektív motivációként igyekszem a megváltozott európai biztonsági környezet hatásai alapján felvázolni a nemzeti logisztikai kapcsolatok tartalmi és formai követelményeinek, NATO Szövetségi súlypontjait, annak 1994-től kialakult rendszerét.

Szubjektív motivációként hatott, hogy 1996 óta személyesen vettem részt a Magyar Honvédség nemzetközi logisztikai kapcsolatainak orientáció váltásában, miközben a szervezeti változások közvetlenül hatottak rám, a munkámra és a központi logisztikai szervezetekre egyaránt. Elsőként tervezhettem a NATO orientációjú központi logisztikai kapcsolatokat, egyidőben az MH Nemzeti Katonai Képviselőtestület brüsszeli és monsi kialakításával, a taszári amerikai bázis kialakításával, a beindított IFOR és SFOR feladatokkal, miközben szintén elsőként vehettem részt a COOPERATIVE DETERMINATION nevű NATO gyakorlat tervezői konferenciáin, a TRILOG olasz–magyar–szlovén logisztikai rendszer-gyakorlat valós végrehajtásában, a meg nem valósult AFOR (Albania Forces) kontingens felállításán át és még hosszasan sorolhatnám.

Ezzel a tanulmánnyal az volt a célom, hogy egy összefoglaló forrásanyaggal szolgáljak a téma kutatóinak, rámutassak a nemzeti logisztika NATO harmonizációs feladatainak kialakulására, egyes mai feladataira és csak néhány objektív összefüggésére a védelmi tervező rendszerrel, továbbá felvázoljam a nemzetközi katonai logisztikai kapcsolatok új trendjében azok továbbfejleszthetőségének fő irányuit, to-

¹ Kasza Zoltán mk. alezredes, HM Gazdasági Tervező Hivatal, törzsosztály, osztályvezető.

vábbá a jelenleg folyó hosszú távú haderőátalakítás általam fontosnak ítélt egyes feladatait.

Terjedelmi okokból a téma teljes részletességű kifejtésére természetesen nem vállalkozhattam.

A megváltozott biztonságpolitikai körülmények és a NATO útkeresése

A hidegháború végeztével és a Varsói Szerződés Szervezetének felbomlásával a nemzetközi katonai logisztikai kapcsolatok eddigi rendszerével kapcsolatban is az átalakítás reformigénye lépett fel.

Az országok közötti új típusú katonai logisztikai kapcsolatok alapját egyrészt az örökölt hadtudományi elvek és haditechnikai eszközök viszonylagos azonossága, másrészt a komplexitásában integrált európai biztonság katonai garanciáját jelentő **Észak-atlanti Szerződés Szervezetébe (NATO)**²tömörült demokratikus országok történelmileg kialakult együttműködési mechanizmusa képezte.

A Magyar Köztársaság³orientáció váltását követően nyilvánvaló volt, hogy a nemzetközi katonai logisztikai kapcsolatok eddigi teljes rendszerét egy konszenzusos döntési mechanizmuson alapuló, a nemzeti katonai igényeket és sajátosságokat is érvényesítő, a katonai objektív képességekkel harmonizáló új, minőségileg megváltozott rendszer szerint kell átalakítani. Mindeközben a nemzeti haderőátalakítás (haderőreform) keretében a katonai logisztikai szervezeteknek meg kellett, – és napjainkban is folyamatosan meg kell – felelnie egy létszámában lényegesen kisebb, képesség alapú haderő logisztikai szakterületét érintő kihívásainak, mely haderőnek a kijelölt (felajánlott) ideiglenes szervezeti elemeivel még többnemzetiségű kötelékekben is működőképesnek kell lennie.

Ugyanakkor a 90-es évek Európájában a biztonsági kihívások és kockázati tényezők is jelentősen megváltoztak. A Szovjetunió felbomlásával az utódállamok katonai jelenléte az évszázadokkal ezelőtt törté-

² North Atlantic Treaty Organisation.

³ 1989. okt. 23. Dr. Szűrös Mátyás, az országgyűlés elnöke a Parlament erkélyéről kikiáltotta országunk új nevét és államformáját. A szerző személyesen vett részt a Kossuth téren.

nelmileg kialakult Orosz Birodalom képzeletbeli határai mélységére korlátozódik, de Oroszország katonai hatékonysága a Balkánon még jelentősen érezhető.

Ebben a helyzetben a NATO országok által negyven éven át képviselt hatékony elrettentés és kollektív védelem koncepciójának megtartása mellett a Szövetségnek is válaszolnia kellett az új, a létrejövő utódállamok által deklarált, ellenségkép nélküli biztonsági kihívásokra. Elsődlegesen a bizalmat kellett megteremteni és erősíteni. Ennek egyik fényes bizonyítéka az a tény, hogy például a volt Jugoszlávia területén zajló fegyveres konfliktusok során a NATO Főparancsnokságának kevés információja lévén felkérte a Magyar Kormányt, hogy engedélyezze olyan repülőgépeknek a magyar légtér használatát, melyekre AWACS-rendszert telepítettek⁴. Ezt a kormány megtette. Tovább erősítette a bizalmat, hogy 1992-ben életbe lépő, az európai hagyományos erők csökkentését előíró szerződés értelmében a hazánkban megkezdett 510 db harcokcsi, 207 db tüzérségi eszköz, 30 db páncélozott csapatszállító harcjármű⁵ megsemmisítése több nemzetközi ellenőrző csoport elismerését váltotta ki.

Ezek a folyamatok természetesen nemcsak hazánkban indultak meg, így a NATO országok bizalma fokozatosan erősödött. Ennek bizonyítéka annak belátása, hogy a bizalom kétoldalú dolog, mely csak egyenrangú tárgyaló felek között érvényesülhet kölcsönösen. Ezért 1994. januárjában a NATO brüsszeli csúcserkeztetén elfogadták a **Partnerség a Békéért (PFP)**⁶ felhívást, mely a **PWP**⁷ munkaprogramban (munkatervben) öltött és ölt testet napjainkban is. A felhívás valamennyi, az **Észak-atlanti Együttműködési Tanácsban**⁸, illetve az **Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezleten**⁹ résztvevő országnak szólt. A felhívást 30 ország fogadta el, 1999 óta pedig a 3 új NATO-tagga vált ország következtében jelenleg 27 ország a partnerországok száma. A partnerországok nemzeti kormányaik által támogatott, évenként jóváhagyott, de 2 éves –

⁴ AWACS = Airborne Early Warning and Control System = Repülőgép-fedélzeti Korai Előrejelző és Irányítási Rendszer.

⁵ Forrás = Dr. Csabai György, Katonai Logisztika, 2003. 11. évf. 2. szám.

⁶ Partnership for Peace.

⁷ Partnership Working Programme.

⁸ NACC = North Atlantic Co-operation Council, 1997-től Euro-atlanti Partnerségi Tanács (EAPC).

⁹ EBEE=1995-től Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ).

ügyneve-zett gördülő tervezésű – egyéni partnerségi programjuk alapján ajánlásokat tesznek, és vállalnak kötelezettségeket a PWP-ben. A PFP program a védelemmel kapcsolatos együttműködésre teszi a hangsúlyt, mely 23 db szakmai fejezetben csoportosítja a nemzeti és szövetségi felajánlásokat, mellyel a párbeszédén túl az európai biztonsági építmény állandó elemévé vált. A NATO vállalta, hogy konzultál minden aktív PFP partnerrel is, ha az úgy érzi, közvetlen fenyegetés éri, vagy biztonságát valamely tényező veszélyezteti.

A PFP és a PWP kapcsolatrendszere, működése

Az együttműködés során a résztvevő partnerek nemzeti igényei és prioritásai alapján választják ki a tevékenység jegyzékéből a *konkrét együttműködési területet az alábbi fő célkitűzések alapján:*

- A nemzeti védelmi tervezés és költségvetés;
- A védelmi erők demokratikus kontrollja;
- ENSZ és EBESZ missziók részére képességek felajánlása;
- Katonai együttműködési kapcsolatok építése a NATO országokkal¹⁰;
- A NATO erőivel közös műveleti feltételek kialakítása¹¹.

A PFP ügyében az illetékes vezető testület a **Politikai - Katonai Irányító Bizottság**¹², mely tanácsadói jogkörrel támogatja az **Észak-atlanti Tanácsot**¹³. Felelősségi körébe tartozik a PWP átfogó összehangolása, irányelvek kidolgozása a NATO katonai hatóságai számára, továbbá útmutatások kiadása a nemzeti PWP tervek kidolgozásához.

¹⁰ pl.: közös tervezés, kiképzés, PFP ajánlatok, békefenntartás, kutatás-mentés, humanitárius műveletek stb.

¹¹ Interoperabilitás, kompatibilitás, stb. Gazdasági erőforráskorlátok miatt a teljes nemzeti haderő helyett első lépésben a felajánlott erőknél kell megteremteni.

¹² PMSC/PfP = Political-Military Steering Committee.

¹³ NAC = North Atlantic Council.

A PMSC katonai munkafóruma a **Katonai Együttműködési Munkacsoport**¹⁴, melynek ülészései alapelvei megegyeznek a PMSC-ével, *azaz:*

- csak a NATO országok részvételével,
- a NATO országokkal és a partnerországokkal összevontan ülésezik.

Költségtakarékossági szempontból ezek az ülések úgy vannak megszervezve, hogy a NATO országok képviselőinek 1-2 ülésnapját közvetlenül követi 1 nap kibővített ülés¹⁵.

A békepartnerségi tervező és áttekintő program

A Pfp keretdokumentumok és azok irányelvei, továbbá a résztvevő országok **Egyéni Partnerségi Programja (EPP)** alapján a NATO a partnerországokkal együtt egy speciális tervező és áttekintő programot indított be. A **Békepartnerségi Tervező és Áttekintő Folyamat (PARP)**¹⁶ beindításával a résztvevő országok megismerhetik a NATO védelmi tervezésben szerzett széleskörű tapasztalatait, összevethetik azokat nemzeti módszereikkel. Ennek keretében meghatározhatják és értékelhetik a szövetséges erőkkel közösen végrehajtott több nemzetiségű műveletekben szerzett tapasztalatokat, elemezhetik a felajánlott nemzeti képességek harmonizációját. A tervezés a már tárgyalt 2 éves gördülő tervezési rendszerben történik és a két, vagy többoldalú katonai együttműködésben valósul meg.

A kétéves ciklusban a résztvevők vállalják, hogy a különféle felajánlott együttműködési területeken megtervezik saját munkájukat, tájékoztatást adnak egymásnak és válaszolnak a NATO kétévente kiadott *„Áttekintés az átfogó Pfp interoperabilitásról” című dokumentumára, kiemelt figyelmet fordítva a:*

- a nemzeti védelmi politika,
- a gazdasági, pénzügyi és logisztikai tervezés,

¹⁴ MCWG/COOP = Military Committee Working Group / Co-operation.

¹⁵ Ez az elv érvényesül a későbbiekben tárgyalásra kerülő katonai logisztikai együttműködés munkacsoportjainak ülésein is.

¹⁶ PARP = Pfp Planning and Review Process.

- a fegyveres erők állapotáról,
- a felajánlott erők állapotáról,
- az interoperabilitási célkitűzések (IOs)¹⁷ teljesítése helyzetének **értékelésére**.

Az összefoglaló jelentést a szövetségesek és a folyamatban résztvevő összes partner képviselői hagyják jóvá, majd ezt követően tájékoztatják az EAPC minisztereit.

A PARP első ciklusa 1994. decemberében kezdődött meg 15 partnerszág, köztük Magyarország részvételével¹⁸. Akkor még a NATO tervezési metodikájában természetesen teljesen járatlan, a katonai szakterminológiát fogalmilag és tartalmilag is nehezen értő, többségében angolul is csak „*civilül*” beszélő állomány nagy lelkesedéssel vetette bele magát a feladatba. Jó magyar szokás szerint azonnal megalakításra kerültek az **Operatív Csoportok**¹⁹, melyek koordináló tevékenységével indult meg a szakágazatokra koncentrált munka. A kezdeti eredmények mellett azonban már mutatkozni kezdtek az árnyoldalak is. A folyamatos átszervezések során, a rendszeresen végrehajtott létszámcsökkenések következtében a delegált tagok személye gyakran változott, illetve a más szakmai feladatok által túlterhelt személyi állomány nem mindig vette komolyan az **erőforrás- és költségalapú elemzéseket nélkülöző** felajánlásokat az „*ez csak papír*”-nak gondolt tervbe. A megfogalmazott interoperabilitási célkitűzések garmadát vállaltuk és nem sejtettük, hogy ennek a csatlakozást követően még igen nagy ára lesz. A Varsói Szerződés tervezési és jelentési rendszerén felnőtt egyes vezetők által alkalmazott „*időarányos*”, az „*összességében megfelelő*” terminológiákat a lépésről lépésre építkező, rendszerszemléletű gördülő tervezés éves jelentéseiben már nem lehetett alkalmazni, hiszen ezek a jó angolszász módszer szerint kérdések voltak.

A konkrét kérdésekre pedig nem magyarázatokat, hanem konkrét válaszokat kellett adni a Progress Report-ban.

¹⁷ IOs = Interoperability Objectives.

¹⁸ A PfP programmal szemben a PARP programhoz csak 15 ország csatlakozott. Az 50 %-ra csökkent részvételi arány már figyelemre méltó.

¹⁹ Ebben a fázisban ezt a szerző helyesnek ítéli meg, később azonban ez a szervezeti keret már alkalmatlannak bizonyult.

Az 1995. évben elért eredményekre pl. az alábbi szempontok alapján még elég volt válaszolni:

- A PARP megállapodásban feljárnlott erőket érintő változások²⁰;
- A PARP folyamatra költött összeg és az 1996-ra tervezett összeg Ft-ban és a honvédelmi költségvetés %-ában²¹;
- Az interoperabilitási célkitűzések megjelenítése a nemzeti tervekben. Milyen mértékben kerültek felhasználásra az IO-k a nemzeti tervek készítése során;
- A STANAG-ek alkalmazása a nemzeti fegyveres erők alkalmazott gyakorlatában²².

A jelentés ekkor még adott egy kis kibúvást, mert elfogadta a „**Részlegesen valósult meg**”, vagy a „**Még nem kezdődött meg**” terminológiákat. A hiányosságokat leplezve buzgón alkalmaztuk az előbbit, csak arra nem gondoltunk, hogy a részleges megvalósulásnak csak egyszer – a nem túl távoli jövőben – be kellene fejeződnie.

A honvédelmi miniszter által jóváhagyott²³ „**a PFP tervezési és értékelési folyamatban vállalt kötelezettségek végrehajtásának feladatterve**” c. okmányban a tarthatatlan állapotok feloldási kísérlete-ként már érezhető volt egy prioritizálási kísérlet, mert a terv A; B; C. változatban készült el, és az 1996-97. évi költségvetést 5,79 Mrd Ft terhelte volna.

A NATO képviselői a rendelkezésre álló dokumentumok alapján elkészítették a Magyar Köztársaságra vonatkozó átfogó PFP jelentést, továbbá megjelölték mindazokat a interoperabilitási célkitűzéseket, amelyeket Magyarországnak 1997-re teljesítenie kell. NATO kérésre 1995. április 4-én a Magyar Köztársaság módosította az egységek és objektu-

²⁰ A következő évi vállalásainkat még tovább fokoztuk, bár a Logisztikai Összekötő Tisztek Csoportjának megjelenése kétségtelenül nagy eredmény volt.

²¹ Ez már NATO követelmény. A védelmi (katonai) kiadásokat a GDP %-hoz viszonyítják, mert ez már egy objektíven mérhető mutatószám.

²² Itt persze fogadkoztunk, hogy „*bedolgoztuk*”, „*feldolgoztuk*”. A baj akkor kezdődött, amikor alkalmazni is kellett volna már azokat a Békefenntartásban, majd a NATO együttműködésben.

²³ Keleti György, 341/1996. HDM számú feladatterv. Jóváhagyva: 1996.06.13.

mok listáját, amelyekkel nemcsak a kiképzésen és gyakorlatokon való részvételt, hanem az esetleges alkalmazásra való képességet is vállaltuk.

A **Feladatterv** megállapítja, hogy „*jóteköny hatást gyakorolt az ez irányú tevékenységre a 3078/1995. Korm. határozat, valamint a viszonylagos pénzügyi biztosítottság*²⁴”.

A PARP feladat költségigényes haditechnikai célkitűzéseivel párhuzamosan már megjelentek a megnyitott NATO katonai logisztikai munkacsoportok felajánlásai is. Akkor még a tervezők által ismeretlen kódrendszerű számozást követve 1996 végén meghívást kaptunk 21 db katonai logisztikai munkacsoport szakmai üléseire is. A képviselők kijelölése során ekkor még döntő szempont volt az angol nyelvtudás, így előfordult, hogy 1 fő 2-3 féle szakmai csoportülésein is képviselte a Magyar Honvédséget.

Ekkor a **Nemzeti Fegyverzeti Igazgatók Értekezletén (CNAD)**²⁵a HM gazdasági ügyeket felügyelő helyettes államtitkár, mint a magyar **Nemzeti Fegyverzeti (Hadfelszerelési) Igazgató (NAD)**²⁶ képviseli hazánkat, majd később **Nemzeti Fegyverzeti (Hadfelszerelési) Igazgatók képviselői (NADREPs)**²⁷ állandó jelenlétükkel segítik a munkát, de még mindig csak az előzőekben említett PfP napokon lehet az üléseken részt venni. Feltétlenül nagy eredménynek számít, hogy a CNAD legfontosabb bizottságaiban sikerül képviselést szerezni, és nemzeti érdekeink érvényesítése mellett hasznos tapasztalatokat szerezni, együttműködni a NATO kijelölt erőivel pl. az albániai segélyprogramokban, vagy az ottani műszaki robbanóanyagok, aknák, lőszer felkutatásában²⁸.

Az 1997-1999. évi kétéves PARP ciklus tervezése már a korábbi tapasztalatok elemzésével és feldolgozásával történt. 1997. tavaszán az egyéni (országok) értékelések folyamata lehetővé tette a PARP továbbfej-

²⁴ Ebből is látszik a ma már mosolyfakasztó bázis-szemléletű tervezési terminológia, mely nélkülözötte a feladatalapú normatív erőforrás- és költségtervezés HM GTH által szorgalmazott módszerét.

²⁵ AC-259/CNAD = Conference of National Directors. Elnök: a Főtitkár; állandó elnök: N. Ray; Titkár: J.B.Dow asszony. Adatok: A3-D(98)1.

²⁶ HM GÜFHÁT: Dr. Kárász János, NAD = National Armaments Director.

²⁷ NADREP = National Armaments Director's Representative.

²⁸ A NATO katonai logisztikai munkacsoportjai később kerülnek tárgyalásra.

lesztését, intézkedések történtek a PfP bővítésére (IPP)²⁹. 1997. tavaszán, a miniszterek soros ülésén jóváhagyták azokat az ajánlásokat, amelyek értelmében növelni kell a PARP folyamata és a NATO-ban végbemenő védelmi tervezési folyamat közötti párhuzamosságokat, **mellyel kettős cél érhető el:**

- a partnerországok felkészítése növelhető, segíti a teljes tagság elérését, és jobban koncentrál a nemzeti sajátosságokra,
- a NATO tagországnak nem kell további forrásokat bevonni, mert a PARP 23 témakörben megfogalmazott interoperabilitási célrendszere megegyezik a saját ország képességének növelésével.

Ennek a rendszernek az útmutatása hasonló a NATO védelmi tervezési rendszeréhez. Időközben az interoperabilitási célkitűzések elnevezését felváltotta a partnerségi célok kifejezés. Ez találó változtatás volt, mert azt fejezte ki, hogy a partnerségi célok túlmutatnak az IO-kon és már az egységes védelmi tervezés irányába hatnak (TFG)³⁰.

Ebben a ciklusban csak a béketámogatások tárgykörét elemezve az alábbi főbb logisztikai célkitűzések kerültek megfogalmazásra:

- 1.) 1998. végére a fontos beosztásokat ellátó logisztikai személyi állománynak meg kell ismernie a NATO logisztikai doktrínáját.
- 2.) 1999. végére a nemzeti logisztikai támogatásnak a béketámogató műveletekben összhangban kell lennie a NATO logisztikai doktrínájával és elvárásaival.
- 3.) 1998. végére kiképzett összekötő tiszteket kell biztosítani a Logisztikai Koordinációs Központba (LCC), a Szállítási Koordinációs Központba (MCC), valamint a Többnemzetiségű Logisztikai Parancsnokság (MNLC) szervezetébe.
- 4.) 1998. végére legyenek képesek a logisztikai jelentéseket a NATO követelmények szerint összeállítani és továbbítani, a táblázatokat használni.
- 5.) Az érintett logisztikai személyi állományt ki kell képezni a STANAG 3381 szerint a NATO központi szervein keresztül történő beszerzések és a költségtérítés módszereinek alkalmazására.

²⁹ IPP = Individual Partnership Program.

³⁰ TFG = Target Forces Goals.

- 6.) A béketámogató szervezetek – kivéve a többoldalú szerződések, vagy a központilag kötött szerződések alapján biztosított csere-szavatos anyagi készleteket – nemzeti felelősségűnek kell lennie. A logisztikai erőforrások szintjeinek és elosztásának elegendőnek kell lennie a harcképesség fenntartása és a mozgékonyság kívánt szintjének eléréséhez.
- 7.) A repülő alegységeket megfelelően kiképzett személyi állománnyal és annyi készlettel kell kitelepíteni - az üzemanyagot kivéve – hogy a kezdeti időszakban 7 napig képesek legyenek az állomáshelyükön maradni utánpótlás nélkül.
- 8.) A kijelölt alegységek legyenek képesek saját ellátásukra a felvételkor 7 napon át.
- 9.) Végleges formába kell önteni a kijelölt erők folyamatos, minden fajta időjárási viszony közötti, legalább 120 napos logisztikai támogatását és a személyi kiegészítését biztosító terveket vagy a **Nemzeti Támogató Elem (NSE)**³¹, vagy a **Logisztikai Koordinációs Központ (LCC)**³² keresztül.
- 10.) Kezdeményezni kell olyan automatizált adatfeldolgozó (ADP)³³ rendszer beszerzését, amely interoperabilis a NATO csapatmozgás-, szállítás-tervezési-, készletezési rendszereivel.
- 11.) Role-1 (zászlóalj); Role-2/3 (dandár) szintű egészségügyi támogatást kell nyújtani az összes kijelölt szervezetnél. Az egészségügyi ellátást a STANAG 3745 alapján kell végezni a Kutató - Mentő (SAR)³⁴ feladatokban.
- 12.) Tervezni kell az F-34-es NATO kódjelű hajtóanyag és a F-44 hajtóanyag használatát. Az átfejtést a STANAG 3682 szerint kell előírni, mennyiségét a STANAG 2115 szerint kell megállapítani. A kiadásra szolgáló eszközöknek meg kell felelni a STANAG 2946 előírásainak.

³¹ NSE = National Support Element.

³² LCC = Logistics Co-ordination Centre.

³³ ADP = Automatic Data Process.

³⁴ SAR = Searching and Rescue.

- 13.) A zászlóalj szintű alegységeknek önellátóknak kell lenniük a víz kezelésében, tárolásában és elosztásában. A más felhasználók számára is kijelölt vízellátó állomásoknak összhangban kell lenniük a STANAG 2885 „E” mellékletében meghatározott eljárásokkal. A vízminőségnek meg kell felelniük a STANAG 2136 szerinti előírásoknak.
- 14.) A NATO szabványú raklapok és konténerek szállítása, berakása, valamint kirakása érdekében kiképzett személyi állományt és anyagmozgató-rakodó eszközöket kell biztosítani. A veszélyes anyagok szállításának és tárolásának összhangban kell lennie a 2927, 3854, 4411 számú STANAG-ek előírásaival.
- 15.) A kijelölt erők önellátó energia ellátására mobil elektromos áramfejlesztőket kell biztosítani, melyeknek interoperabilisnek kell lenniük a NATO eszközökkel.
- 16.) A kijelölt logisztikai szakállományt ki kell képezni a többnemzetiségű környezetben, a NATO csapatszállítási (M&T)³⁵ tervezési rendszerének megfelelő módszerek alkalmazására, az ADAMS³⁶ beszerzését kezdeményezni kell.
- 17.) A használatra kijelölt repülőtereknek teljesíteniük kell a NATO előírásokat, az akadályok jelzéseinek és a repülési információs kiadványoknak interoperabilisnek kell lenniük. A földi kiszolgáló berendezéseknek összhangban kell lenniük. Az átrepülési és leszállási engedélyeknek a STANAG 3961 szerint kell készülniük. A repülőtéri mentési és vészhelyzeti kategóriákat a STANAG 3712 és a 7048 előírásai szerint kell alkalmazni.

Természetesen a béketámogató műveletek részletes lebontása mellett kiemelt figyelmet kellett fordítani:

- 1.) A vezetési irányítási rendszerekre, a stacioner és mobil vezetés rendjére.
- 2.) A harcbiztosító és kiszolgáló erők felkészítésére.
- 3.) A térképészeti biztosítás feladataira.

³⁵ M&T = Movement and Transportation (Mozgatás és Szállítás).

³⁶ ADAMS = Allied Deployment and Movement System (Szövetséges Felvonulási és Közlekedési Rendszer).

- 4.) A meteorológiai biztosítás feladataira.
- 5.) A nyelvi képzésre.
- 6.) Az ASOC³⁷ rendszer kialakítására.

Mindezen PARP -II. feladatokra 1998-ban 2,24 Mrd Ft, míg 1999-ben 11,15 Mrd Ft került betervezésre. Az összesen 13,39 Mrd Ft költségvetési fedezet azonban nem állt rendelkezésre.. A hadsereg vezetése ekkor szembesült talán először a politikai vágyak és a megvalósítható realitások diszharmóniájával. Egyszerre kellett a fenntartást, a létszámcsökkentést és az új haderő kialakítását tervezni, szervezni és végrehajtani, ami meghaladta a forráslehetőségeket. Megkezdődött a feladatok vizszoatervezése, a prioritások megállapítása. A PARP-II ciklus 3,58 Mrd Ft limitre redukált (!) költségei bizonyítják, hogy egyrészt a korábbi tervek nem voltak reálisak és nem nyugodtak feladatalapú részletes erőforrás- és költségtervezésen, másrészt ekkora költségcsökkentést³⁸ látva megállapíthatjuk az eredmények mellett ismét sok feladat ismét későbbi határidőre került átütemezésre.

Mint az előre várható volt az együttműködő országok, elsősorban a NATO országok reakciója sem marad el. A PMSC ülésen³⁹ megvitatták a Partnerség a Békéért keretében folytatott együttműködés jövőjét és néhány gyakorlati problémáját. Az átadott és bevallott igen ambiciózus magyar lista összhangban volt ugyan a TFG-vel és a **Speciális Egyéni Partnerségi Program (SEPP)**⁴⁰ prioritásaival, de annak erőltettségére, illetve meglehetősen kiterjedtségére való tekintettel felhívták a figyelmünket a racionalizációra.

A feladatot az is nehezítette, hogy csatlakozni kívánó 3 meghívott országnak⁴¹ már az információ- és titokvédelem szabályait⁴² is fokozottan

³⁷ ASOC = Air Support Operation Centre (Légtérzsuverenitási Hadműveleti Központ).

³⁸ A 73,3 %-os csökkentés megdöbbentő!

³⁹ 1998. április 29.-i Clearing House ülés.

⁴⁰ SEPP = A három meghívott ország megerősített programja a csatlakozást segítő konkrét képességek kialakításának segítésére.

⁴¹ 1997.06.08-09. Madrid. Hazánkat meghívják a csatlakozási tárgyalásokra.

⁴² Korlátozott átláthatóság.

be kellett tartani a testre szabott program konkrét képességeinek kialakítása tárgykörében.

Felkészülés a NATO csatlakozásra

A tagjelöltek felgyorsult egyéni speciális felkészítésben a PARP folyamat ciklusai már háttérbe szorultak és a hangsúly a következő katonai logisztikai együttműködés új formáira és lehetőségeire helyeződött át:

- 1.) A **NATO SHAPE**⁴³ School (NSS) Oberammergau-i logisztikai és más szaktanfolyamai.
- 2.) A kétoldalú nemzetközi katonai logisztikai együttműködés keretében az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Nagy-Britannia speciális támogató tevékenysége.
- 3.) A kibővített NATO katonai logisztikai munkacsoportjaiban végzett munka.

Az NSS I- és C jelű tanfolyamatait nagyobb számban nyitották meg előttünk. Lehetőségünk volt a légtérelőzítés és légvédelem, a NATO vezetési és irányítási rendszere (C2; C3), a befogadó nemzeti támogatás (HNS)⁴⁴ és a felderítés terén indított tanfolyamokon is részt venni. Az iskola szűk kapacitása következtében felajánlották, hogy igény esetén az oktatást **mozgó oktatási csoportként (MTT)**⁴⁵ hozzák Magyarországra. Ebben az esetben az oktatáson kívül minden költség a fogadó felet terheli, továbbá a tanfolyam szervezés minden feladata reá hárul. Ez jó kezdeményezés volt, néhány alkalommal meg is valósult⁴⁶, azután szervezési nehézségek miatt háttérbe szorult. Nehéz volt ugyanis megoldani az előírt STANAG 3333 nyelvi követelmény mellett 10-15 fő szakembert egyszerre kivonni a haderőnemi közel azonos szakmai munkából.

⁴³ SHAPE = Supreme Headquarters Allied Powers Europe (A Szövetséges Fegyveres Erők Európai Legfelsőbb Parancsnoksága).

⁴⁴ HNS = Host Nation Support, magyarul: BNT.

⁴⁵ MTT = Mobil Training Team.

⁴⁶ Az első alkalommal Fodor Lajos HVKF is részt vett az MTT tanfolyam záróünnepségén a ZMNE-n.

A **Magyar-Amerikai Munkacsoport** logisztikai és haderőnemi támogatása a gyakorlatban a kétoldalú katonai diplomáciai kapcsolatok külön tervezett utazási/fogadási rendszerében valósult meg. Az utazások nem feltétlenül az Atlanti Óceán túlsó partján valósultak meg, hiszen az USA jelentős bázisokkal rendelkezik Németországban, így ezek a bázisok költségtakarékossági szempontból előtérbe kerültek. A tervezési módszer érdekessége, hogy az éves tervezés a költségvetési évhez kapcsolódott⁴⁷ és két évet átfogva szintén gördülő tervezési rendszerű volt. A praktikus tervezés és a szinkronizált számítógépes adatbázisok alapján kizárt volt, hogy azonos témában duplikált program, vagy már korábban végrehajtott azonos témájú program még egyszer betervezésre kerüljön.

Ebben az együttműködési formában megtanultuk az angol nyelvű pontos fogalmazás, továbbá a szakterminológiák korrekt használatát, hiszen ha a decentralizált J-G/A-S⁴⁸ szakmai szinteken azonos terminológiát használt a G/A szint, akkor a rendszer már nem engedte a J-szinten azt követően betervezni, mert azonosnak tekintette a két programot. A tiszteri logisztikai bázis kialakítása után lehetőséget biztosítottak, hogy magyar logisztikai tisztek, tiszthelyettesek a konkrét beosztást betöltő amerikai partner mellett töltsenek maximum egy hónapot (Right Seat)⁴⁹ természetesen felelősség nélkül. Ezek nagyban hozzájárultak a logisztikai szakállomány felkészítéséhez, azonban elegendő tiszthelyettest nem tudunk felkészíteni a nyelvi nehézségek miatt.

Kanada kiemelt segítsége a nyelvi felkészítés területén volt számottevő, mert **Bordenben** a francia populáció is jelentős, így a NATO másik hivatalos nyelve is eredeti nyelvterületi gyakorlatot jelenthetett. A programok az **Átmeneti Terv**⁵⁰ alapján valósultak meg.

Nagy-Britannia is elévülhetetlen érdemeket szerzett a PFP keretein belüli nyelvi képzés területén⁵¹ melynek a családoknál elhelyezett nyelvterületi gyakorlata nagyban hozzájárult a kommunikáció gondolati megértéséhez és javulásához, továbbá kezdetektől támogatta a hadműveleti és szakmai együttműködést a **MAGLITE** gyakorlatok rendszerében.

⁴⁷ Tárgyév márciustól a következő év márciusáig.

⁴⁸ J = HVK szint G/A = Szárazföldi/Légierő hadműveleti szint S = harcászati szint.

⁴⁹ Nagyon szabad fordításban: Jobbról ül mellé és figyelj!

⁵⁰ Transition Plan.

⁵¹ York, Ripon, London, Baconsfield, Salisbury, Shriverham városokban.

Mindemellett ez utóbbi négy ország jelentősen hozzájárult a HM és a MH felsőszintű új vezetőgárdájának felkészítéséhez is.

A NATO katonai logisztikai együttműködésének rendszere

A nemzeti katonai logisztikai munkakapcsolatok legkiterjedtebb területe a kibővített NATO logisztikai bizottságaiban, ügynökségeiben végzett munka. Itt lehetőség van a konkrét nemzeti érdekérvényesítésre, a tapasztalatok átvételére, a NATO logisztikai multilaterális vérkeringésébe történő bekapcsolódásra, továbbá a két- és többoldalú nemzetközi katonai multilaterális logisztikai együttműködés kialakítására és továbbfejlesztésére.

Az előzőekben már jelzett⁵² kezdeti meghívások után 1996-1999. között a PfP keretén belül, majd teljes jogú taggá válásunkat követően⁵³ már a NATO **Multilaterális Együttműködési Terv (NMET)** keretén belül történt és jelenleg is történik a logisztikai szakmai munka döntő hányada. Terjedelmi okokból csak a főcsoportok és az egy szinttel alacsonyabb csoportok kerülnek kifejtésre, kiemelt figyelmet fordítva a magyar nemzeti részvételünkre.

⁵² Jelen tanulmány 8. oldal.

⁵³ 1999. március 12. Az Észak-atlanti Szerződés 14. cikkelyének megfelelően le-tétbe helyezik a csatlakozási okmányokat Independence város / Missouri állam / Truman elnökről elnevezett könyvtárában.

A CNAD állandó és ideiglenes (ad-hoc) bizottságok munkáját irányítja. Az ad-hoc bizottságok:

- 1.) AC/259 (SURV) = Szövetséges Földi Felderítő Képességek,
- 2.) AC/259 (TMD-PG) = Hadszinttéri Rakétavédelmi Tervező Csoport,
- 3.) AC/259 (NIAG) = Ipari Tanácsadó Bizottság.

Állandó bizottságok:

- 1.) AC/224 (NAFAG) = Légierő Fegyverzeti Csoport (6 alcsoport, 6 munkacsoport),
- 2.) AC/225 (NAAG) = Szárazföldi Fegyverzeti Csoport (10 alcsoport, 17 munkacsoport),
- 3.) AC/141 (NNAG) = Haditengerészeti Fegyverzeti Csoport (Nincs képviselő),
- 4.) AC/323 (RTB) = Kutatási és Technológiai Tanács.

Partnerkapcsolati munkacsoportok:

- 1.) AC/135 = Nemzeti Kodifikációs Igazgatók Csoportja,
- 2.) AC/250 = Nemzeti Minőségbiztosító Igazgatók Csoportja,
- 3.) AC/258 = Katonai Lőszeres és Robbanóanyagok szállításának és Tárolásának Szakértői Csoportja (3 alcsoport),
- 4.) AC/313 = Beszerzési Módszerek,
- 5.) AC/310 = Lőszeres és Robbanóanyagok Biztonságával és Használhatóságával Foglalkozó Csoport (4 alcsoport).

A CNAD -ben az összes tagország képviselteti magát a nemzeti hadfelszerelési igazgatói szinten. Tevékenységét a **Védelmi Támogatási Főosztály (Fegyverzeti Tervezés, Programok és Politikai Igazgatóság)** támogatja. Főbb feladatköre az alapvetően termelői logisztika területén a NATO-n belüli fegyverzeti együttműködés segítése, a NATO erők hadfelszerelésének fejlesztésével, beszerzésével kapcsolatos politikai, gazda-

sági és műszaki kérdések vizsgálata. Együttműködés a WEAG-gal⁵⁴ a nemzeti katonai logisztikai érdekvégyesítésünket az AC/225, AC/258, AC/135, AC/323 csoportokban, illetve a NAMSA szervezetében fejtettük ki. A kodifikáció területén a 3 új ország körül az élen jártunk 1996 és 2000 közötti időszakban, azonban a kodifikációs szoftver beszerzése körüli érdekellentétek jelentősen visszavetették a pozícióinkat.

Fontos fórum a NATO **Logisztikai Vezetők Értekezlete (SNLC)**⁵⁵ a fogyasztói logisztika szakterületén. Feladata elsődleges felelősséggel összehangolni valamennyi logisztikai kérdést a NAC megbízásából, a fogyasztói logisztikai szükségletek felmérése. **Főbb csoportjai az Anyagmozgatási és Szállítási Tanácsadó Csoport és a Logisztikai Törzsértekezlet. Tevékenységét a Biztonsági Beruházási, Logisztikai és Polgári Védelmi Tervezési Főosztály támogatja.** Az üléseken részt vesznek a NATO stratégiai parancsnokok, továbbá a hivatalok képviselői is.

A NATO **Csővezeték Bizottság (NPC)**⁵⁶ a haderők kőolajellátásával kapcsolatos fogyasztói logisztikai ügyekben illetékes. Alárendelt csoportja a Speciális Feladatok Munkacsoportja, Üzemanyag és Kenőanyag, továbbá Hajtóanyagkezelő Felszerelések csoportja. Tevékenységét a Biztonsági Beruházási, a Logisztikai és Polgári Védelmi Tervezési Főosztály, a Végrehajtó Titkárság, illetve a NATO katonai hatóságok támogatják.

A NATO **Fenntartási és Ellátó Szervezete (NAMSO)**⁵⁷ biztosítja a szervezeti kereteket a két, vagy több NATO ország nemzeti készletéből kiválasztott fegyverrendszerek logisztikai támogatásához, mely megnyilvánulhat az alkatrészek közös beszerzésében és elosztásában, továbbá a karbantartó és javító létesítmények biztosításában.

A NATO **Fenntartási és Ellátó Hivatal (NAMSA)**⁵⁸ a NAMSO végrehajtó szervezete. Feladatát képezi a NATO országok közös használatában lévő fegyver- és eszközrendszerek logisztikai szolgáltatásának magas szintű anyagi készenléte érdekében, továbbá javítsák a logisztikai műveletek hatékonyságát, illetve megtakarításokat érjenek el a beszerz-

⁵⁴ Western European Armament Group = Nyugat-európai Fegyverzeti Csoport.

⁵⁵ AC/305 = Senior NATO Logisticans Conference.

⁵⁶ NPC = NATO Pipeline Committee.

⁵⁷ NAMSO = NATO Maintenance and Supply Organisation.

⁵⁸ NAMSA = NATO Maintenance and Supply Agency.

sek összevonásával, a karbantartás, hitelesítés, beszerzés, szállítás, technikai támogatás, műszaki szolgáltatás és a menedzsment területén. Az által kifejlesztett korszerű anyagkezelési és beszerzési technika magába foglalja a raktárkészlet és készletigény csere rendszert (**SHARE**)⁵⁹ és a közös felhasználású cikkek anyagbeszerzését (**COMMIT**)⁶⁰.

Jelentős még a részvételünk a **NATO Szabványügyi Szervezetében (NSO)**⁶¹, mely a **NATO Szabványügyi Bizottságából (NCS)**⁶² a NATO Szabványügyi Törzscsoportjából (NSSG)⁶³ és a NATO Szabványügyi Hivatalából (NSA)⁶⁴ áll. A szervezeteket 2000-ben átszervezték, mert az 1996-os meghívás és megnyitás időszakában **Katonai Szabványügyi Hivatal (MAS)**⁶⁵ néven volt ismert. A MAS Légierő Tanácsában 6 alcsoportban, a Szárazföldi Haderőnemi Tanácsában 11 alcsoportban vettünk részt. A kezdetekben külön értelmezési problémát jelentett, hogy a szabványosítás szót kizárólag műszaki-mérnöki értelemben fordítottuk, pedig az egységesítés a harceljárásokra, a hadviselés elveinek azonosságára is utalt. Az NCS általános szabványügyi kérdésekben felsőszintű NATO hatóság, jelentéseit a NAC -nak terjeszti fel. Tevékenységének központi eleme a NATO és a tagországok nemzeti testületeinek szabványosítási tevékenységének összehangolása, a kapcsolatok kölcsönös fejlesztése. Fontosságát jelzi, hogy elnöki tisztjét a főtitkár, vagy a védelmi támogatással foglalkozó főtitkár helyettes látja el. Az NSSG felelős a szabványügyi eljárások kidolgozásáért, a szabványügyi megállapodások (**STANAGs**)⁶⁶ és a szövetséges kiadványok (**APs**)⁶⁷ kidolgozásáért.

Szorosan együttműködnek a Hadfelszerelési Igazgatók NATO csoportjával, a NATO Logisztikai Vezetők Értekezletével, valamint a NATO

⁵⁹ SHARE = Stock Holding Assets and Requirements Exchange.

⁶⁰ COMMIT = Common Item Material Management.

⁶¹ NATO Standardisation Organisation.

⁶² NATO Committee for Standardisation.

⁶³ NATO Standardisation Staff Group.

⁶⁴ NATO Standardisation Agency.

⁶⁵ Military Agency for Standardisation.

⁶⁶ Standardisation Agreement.

⁶⁷ Allied Publication.

Konzultatív Vezetési Irányítási Testületével. *Az NSA támogatja mind a vegyes, mind az önálló testületeket, beleértve a Katonai Bizottság (MC)⁶⁸ doktrínáját is.*

Az NSA igazgatója felelős az összhaderőnemi, a szárazföldi, légi és haditengerészeti napi tevékenységéért az irányelvek és követelmények kidolgozása terén. A NATO-n belül a munkacsoportokban és bizottságokban végzett nemzeti érdekérvényesítés logisztikai szakmai csúcspontját képezik a kidolgozott STANAG-ek, míg azok adoptálásában a képviselő hazai eljárási rendjében végzett tevékenysége a döntő.

Napjainkban csak a logisztikai szakterületen több mint 100 különböző szintű csoportban veszünk részt. 1996-1999 években nem rendelkeztek a képviselők megfelelő meghatalmazásokkal. Az évek során a PFP kapcsolatokban elegendőnek bizonyuló „*tájékozódás*”, vagy „*később válaszolunk*” módszerek már hiteltelenek voltak. Szükségessé vált a képviselők szakmai felkészítésén túl megfelelő jog- és hatáskört is biztosítani az érdemi tevékenységekhez, mert a protokollról a munkacsoportokban a kidolgozó munkára tevődött át a hangsúly. A meghatalmazások rendszere ma már jól kidolgozott. A javasolt STANAG -ek feldolgozása megkezdődött és megértettük végre, hogy az alapidokumentumainkba⁶⁹ is célszerű azokat beépíteni, mert a multinacionális környezetben csak ezen az alapon történhet minden szakmai és szolgálati tevékenység az együttműködés minden szintjén. Ha a „*Csendes Eljárás*”⁷⁰ kérdéseiben rendszeresen nem foglalunk állást, nemzeti érdekeink hosszú távon sérülhetnek, vagy ha a jelentések pontatlanok akkor késleltetik az optimális vezetői döntések időben történő meghozatalát.

A 2001-től javult a védelmi tervező rendszer hatékonysága, tovább folyt a munka a **Védelmi Képességek Kezdeményezése (DCI)**⁷¹ munkacsoportjaiban. A NATO védelmi tervezési és értékelési rendszer része-

⁶⁸ Military Commitee.

⁶⁹ Miniszteri Irányelvek; A MH korszerűsítési terve; a különböző szintű doktrínák, a 10 éves Alapterv (AT); A HM tárca beszerzési terve.

⁷⁰ Silent Procedure.

⁷¹ Defence Capability Initiative.

ként a **DPQ**⁷² mellett bevezetésre került a fegyverzettervezési kérdőív (**APQ**)⁷³.

A képesség alapú haderő kialakítása során értünk ugyan el eredményeket, de ezek még nem elegendőek. A Magyar Honvédség tett olyan felajánlásokat, amelyekre a NATO-nak nem volt szüksége. ***Erre a NATO főtitkári levél is rámutatott, melynek alapján a prágai csúcsertekezleten felajánlásra kerültek:***

- A NATO-nak összes bevethető erő (30 napos készenléti idő alatt) felszerelése megfelelő ABV egyéni és kollektív eszközökkel;
- A Szövetség földi megfigyelő rendszere fejlesztése és kiépítésének befejezése 2004-ig;
- A vezetési, irányítási és információ feldolgozó rendszer (C3) biztosítása;
- A precíziós irányított lövedékek raktári készletének növelése;
- Az idegen légvédelmet lefogó rendszerek számának növelése;
- A légi szállító képesség növelése és a légi utántöltő kapacitás biztosítása;
- A harctámogató erők létszámának növelése (műszaki, vegyi, egészségügyi, rendfenntartó kötelékek).

Ezek a feladatok beépítésre kerültek az FP-2004⁷⁴ tervekbe, melyek már egyre inkább a feladatalapú erőforrás- és költségtervezés új rendje alapján kerülnek kidolgozásra.

⁷² Defence Planning Questionnaire.

⁷³ Armament Planning Questionnaire.

⁷⁴ Forces Purposal.

Következtetések, javaslatok

- 1.) Az európai biztonság megváltozott, új biztonsági kockázatok jelentek meg. A katonai biztonság garanciája már nem elsődleges a nemzeti és nemzetközi biztonsági elemek között, ezért a haderőt minőségileg új alapokra kell helyezni. Feladataiban a multinacionális jelleg dominanciája érvényesül az ambíciószintek és képességek harmonizációja alapján.
- 2.) A Partnerség a Békéért Programban, a PARP feladatban szerzett katonai logisztikai tapasztalatok segítették a NATO taggá válás szakmai képességeinek megteremtését.
- 3.) A haderő megváltozott műveleti képességeihez kell igazítani az integrált, a nemzeti és multinacionális környezetben egyaránt működőképes, a támogatott köteléssel egyidejű mobilitású képességekkel harmonizáló, flexibilis katonai logisztikát.
- 4.) A NATO katonai logisztikai munkacsoportjaiban kialakított kapcsolatok rendszere alkalmas egyrészt a nemzeti érdekvédelemre, másrészt a szövetségi követelmények beépítésére a nemzeti alapküldetéseinkbe. A tapasztalatokat évente legalább egy alkalommal nemzeti értekezleteken kell értékelni.
- 5.) A nyelvi felkészítés mellett hatékonyabban kell élni NATO SHAPE SCHOOL adta lehetőségekkel. A mobil kiképző csoportokban rejlő lehetőségeket jobban kell kihasználni.
- 6.) A szövetségi felajánlásaink során helyre kell állítani a szakmai és politikai tekintélyünket. Ezt hatékonyan akkor tehetjük meg, ha felajánlásaink és a Védelmi Tervező Rendszerünk egy Egységes Katonai Szakfeladatrendhez kötött, normákon- és normatívákon nyugvó, erőforrás- és költségalapú, a képességekkel és ambíciószintekkel harmonizáló feladatokra terjednek ki.
- 7.) A NATO logisztikai követelmények és tapasztalatok alapján célszerű tervezni a két- és többoldalú katonai logisztikai nemzetközi együttműködést, kiemelt figyelmet fordítva a csatlakozásra váró országok felkészítésére, továbbá a regionális együttműködés lehetőségeire. Fokoznunk kell aktivitásukat a **NATO-Oroszország Állandó**

Közös Tanácsban (PJC)⁷⁵, a NATO-Ukrajna Bizottságban (NUC)⁷⁶, a Mediterrán Együtműködési Csoportban (MCG)⁷⁷ és a WEAG -ban.

- 8.) A felajánlott erőknél, a béketámogatásban résztvevőknél és a befogadó nemzeti támogatásban érintett katonai és polgári erőknél alkalmasnak kell lenni a NATO követelmények teljeskörű alkalmazására.
- 9.) A kodifikációs szoftver beszerzésével sürgősen biztosítani kell a NATO kodifikációs rendszerrel való harmonizációt.
- 10.) A HM kidolgozásra kerülő egységes védelemgazdasági rendszerében a termelői és fogyasztói logisztikai elemek szétválasztása nem nemzeti óhaj, hanem NATO szövetségi követelmény⁷⁸. A képviselő és a működés rendjét ennek megfelelően célszerű kell kialakítani, részvételünkkel prioritizálni a 2003. évben átszervezett NATO logisztikai munkacsoportjaiban.

11.) A védelmi tervekben és a hosszú távú átalakítás során prioritást kell kapnia:

- a logisztikai bázis kialakításának és gazdaságos működtetésének;
- az elavult szaktechnikai eszközök cseréjének;
- a NATO -konform anyagellátási és készletképzési rendszer kialakításának;
- a közúti szállító kapacitás és okmányképzés fejlesztésének;
- az anyagmozgatási képesség fejlesztésének;
- a nemzeti támogató képesség kialakításának.

⁷⁵ Permanent Joint Council (NATO-Russia).

⁷⁶ NATO-Ukraine Commission.

⁷⁷ Mediterranean Cooperation Group.

⁷⁸ A szerző egyenlőre nem látja az MH ÖLTP-be csoportosított egyes termelői logisztikai funkciók hosszú távú létjogosultságát.

- 12.) A NATO STANAG-ek adoptálását követően azok tartalmát be kell dolgozni a katonai alapidokumentumokba.
- 13.) A multilaterális együttműködés során kiemelt feladatként kell kezelni a Befogadó Nemzeti Támogatás katonai és polgári feladatrendszerét.
- 14.) Hatékonyabban kell kihasználni az Infrastrukturális Bizottság (IC) által felügyelt NATO Biztonsági Beruházási Programjában rejlő gazdasági, pénzügyi és katonai és polgári logisztikai lehetőségeket.

A felhasznált irodalomra a lábjegyzetben történik utalás.